

[Undervisningsministeren.]

af mindre kvalificeret arbejde. Opfyldelsen af disse krav koster penge, men det er, som jeg allerede har været inde på, penge, som i det lange løb vil komme mangedoblede igen.

Man kan sigte direkte på løsningen af bestemte praktiske, videnskabelige opgaver — vi taler her om „anvendt videnskab“ —, og det kan oftest synes nemmest og billigst i første række at ofre penge på sådanne formål. Men det ville være afgørende forkert og udtryk for en skæbnesvanger kortsynethed, om man gjorde det. Thi den grundvidenskabelige forskning er dog fundamentet for al forskning, og stagnerer den, eller går den tilbage, vil heller ikke de enkelte praktiske opgaver i det lange løb kunne løses tilfredsstillende, så sandt som ingen plante kan trives, hvis dens rod visner. Og hvad der kommer den egentlige videnskab til gode, kommer også den folkelige oplysning og skolen til gavn, da også den folkelige og den elementære opdragelse har videnskabens trivsel som sin uomgængeligt nødvendige forudsætning.

Men selvom man således i første række bør støtte fundamentalforskningen, bør man dog ikke sætte snævre teoretiske grænser, der hindrer påkrævet støtte til de anvendte videnskaber og samfundsvidenskaberne. Det ville også være et fejlgreb, om man blandt grundvidenskaberne i for høj grad favoriserede naturvidenskaberne — taget i videste forstand — på bekostning af de humanistiske fag — altså filosofi, historie, sprogvidenskab og teologi. Selvom forskningen indenfor disse felter ikke giver tilsvarende økonomiske resultater, har de humanistiske fag et naturligt krav på en betragtelig del i denne støtte. De humanistiske videnskaber udgør jo en væsentlig del af grundlaget for vor danske kulturarv. De kræver som regel ikke apparatur og laboratorier i egentlig forstand, og der er derfor ikke behov for helt så store beløb til disse videnskabsgrene som til de naturvidenskabelige discipliner. Men der er en hel række opgaver disse videnskaber vedrørende, der kun kan løses ved organiseret fællesarbejde, som f. eks. udarbejdelse af ordbøger, publikationer af dokumentrækker, udgravninger, folkløse og meget andet. Behovet for midler hertil er stadigt stigende, og det må erindres, at pristigningen er ganske særlig stor for trykning og for papir. Og også for den humanistiske forsknings trivsel er det nødvendigt, at der gives forskeren den fornødne tid og den fornødne medhjælp.

Den støtte, videnskaben nu har brug for,

vil bedst kunne ydes den ved oprettelsen af det af regeringen foreslåede fond, som vi har benævnt „statens almindelige videnskabsfond“, hvortil der foreslås henlagt en fra 1. april 1952 rentebærende 4 pct.s statsforskrivning til beløb 50 mill. kr. Det årlige beløb, denne sum afkaster, er, som anført i bemærkningerne til lovforslaget, lavere end det af videnskaben ønskede, som andrager 2½ mill. kr. årlig, men sålænge der ikke er indhøstet nogen erfaringer om fondens virksomhed, har regeringen ikke ment at kunne strække sig videre.

Det er ikke hensigten, at fondens midler skal bruges til dækning af egentlige anlægsudgifter som bygning af laboratorier og anskaffelse af permanent udstyr, men at de skal anvendes til gennemførelse af videnskabelige opgaver, der kræver midler udover dem, der står til rådighed ved laboratorier og institutter, herunder udgravninger, ekspeditioner, undersøgelser i marken, større undersøgelser i laboratorier o. lign. De skal kunne anvendes til støtte til anskaffelse af større værker og andre hjælpemidler til videnskabeligt arbejde, til assistance — både videnskabelig og ikke-videnskabelig —, til gennemførelse af opgaver, der ligger udover, hvad der kan ydes på de ordinære driftsbudgetter, til erhvervelse af studiemateriale af forskellig art, f. eks. håndskrift-fotografier, planter, dyr. Endvidere til publikation af videnskabelige værker, til studierejser, der foretages med henblik på en bestemt videnskabelig opgave, og til støtte af danske videnskabsmænd, der har brug for aflastning for helt at kunne helige sig gennemførelsen af et bestemt videnskabeligt arbejde.

Fonden bør som fremhævet i anmærkningerne styres af videnskabsmændene selv. At de vil kunne det, afgiver Carlsbergfondet, hvis ledelse har været forbilledlig, det bedste bevis for. Der fastlægges i en kgl. anordning nærmere regler for fondens administration og virke, herunder om, hvordan den samlede årlige sum skal fordeles på de forskellige grupper af videnskaber — naturvidenskaberne, de humanistiske videnskaber, samfundsvidenskab, lægevidenskab og veterinær- og jordbrugsvidenskab. Det er en selvfølge, at fondens styrelse bør opretholde en nøje kontakt med Carlsbergfondet, Rask-Ørsted fonden og med det teknisk-videnskabelige forskningsråd for at sikre en koordinering af disse store fonds' virksomhed.

Dersom lovforslaget om oprettelse af „statens almindelige videnskabsfond“ ophøjes til lov, vil der hermed være givet dansk videnskab en effektiv og stærkt påkrævet